

Norsk som andrespråk

Ann-Kristin H. Gujord og Gunhild Tveit Randen (red.)

Norsk som andrespråk

– perspektiver på læring og utvikling

CAPPELEN DAMM AKADEMISK

© CAPPELEN DAMM AS, Oslo, 2021

ISBN 978-82-02-72812-0

1. utgave, 1. versjon 2021

E-utgaven baserer seg på 1. trykte utgave, 2. opplag, 978-82-02-58470-2,
Cappelen Damm Akademisk, 2019

Omslagsdesign: Anna Salander

Omslagsfoto: Marie Randen

Sats: [Bøk Oslo AS](#)

Elektronisk tilrettelegging: [Bøk Oslo AS](#)

Boken er utgitt med støtte fra: Universitetet i Bergen og Høgskolen i Innlandet

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser.
Uten særskilt avtale med forlaget er enhver eksemplarframstilling og
tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt
gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

www.cda.no

akademisk@cappelendamm.no

Cappelen Damm AS er sertifisert iht. FSC®, PEFC og Miljøfyrtårn.

Forord

Ideen til denne boka kom til gjennom flere korte og uformelle møter noen år tilbake. Hadde det ikke vært gøy å skrive en fagbok på norsk? Ville det ikke vært fint med en oppdatert kunnskapsoversikt over norsk som andrespråk? I dag er vi glade for at pausepraten ikke forble pauseprat, men utviklet seg til dette bokprosjektet. Når det ferdige resultatet nå foreligger, er det flere vi ønsker å takke.

En særlig takk går til Else Ryen og Lars Anders Kulbrandstad som hjalp oss i de innledende fasene i arbeidet. Takk for kloke råd og gode innspill, og ikke minst, takk for at dere hadde tro på at vi kunne få til dette bokprosjektet.

Vi vil også rette en stor takk til Camilla Kolstad Danielsen, vår redaktør i Cappelen Damm Akademisk. Takk for gode kommentarer og konstruktive innspill gjennom hele prosessen og for å bidra med ros og ris i akkurat passe porsjoner.

Den største takken går til alle de engasjerte og flinke fagfolkene som har stilt opp som forfattere i denne antologien. Takk for entusiasme og vilje til å bidra midt oppi alle andre arbeidsoppgaver. Det har vært en glede å samarbeide med dere alle!

Til slutt, denne boka hadde ikke blitt en realitet uten økonomisk støtte fra våre institusjoner. Takk til Høgskolen i Innlandet, Fakultet for lærerutdanning og pedagogikk, og Universitetet i Bergen, Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier.

God lesing!

Hamar og Bergen, 1. oktober 2018

Ann-Kristin H. Gujord og Gunhild Tveit Randen

Innhold

Forord	5
Innleiing	17
<i>Ann-Kristin H. Gujord og Gunhild Tveit Randen</i>	
Kapittel 1	
Hvordan læres et andrespråk?	27
Overordnede perspektiver	
<i>Lars Anders Kulbrandstad og Else Ryen</i>	
Innledning	27
Hovedretninger	28
Språklig innputt, utputt og interaksjon	31
Innlærerspråket	33
Innflytelse fra førstespråket	36
Undervisningens betydning	39
Motivasjon og identitet	42
Avslutning	46
Litteraturliste	47
Kapittel 2	
Generativ grammatikk og andrespråkstilegnelse	52
<i>Guro Busterud</i>	
Innledning	52
Målet og forskningsobjektet	53
Førstespråkstilegnelse: det logiske problem og universalgrammatikken	53
Test av det logiske problem i førstespråk	54
Kritisk periode	55
Tidlig forskning: grunnleggende problemstillinger	55
Det logiske problem i andrespråkstilegnelse	56
Parameterresetting: refleksiv binding	58

Parameterresetting: «vill grammatikk»?	59
Sammenfatting	61
Nyere forskning	61
Kompetanse og performanse	61
Fra wysiwyg til mer sofistikerte teorier	62
I dag	65
Generativ grammatikk – bidrag	67
Avslutning	71
Noter	72
Litteraturliste	72

Kapittel 3

Sosiokulturell andrespråkslingvistikk	76
<i>Bente Ailin Svendsen</i>	
Innledning	76
Sosiokulturell andrespråkslingvistikk definert	78
Variasjonistisk sosiokulturell andrespråkslingvistikk	82
Interaksjonell sosiokulturell andrespråkslingvistikk	84
Neo-vygotskiansk sosiokulturell andrespråkslingvistikk	90
Pedagogiske implikasjoner	94
Avslutning og andrespråkslingvistikken «enspråklige» optikk	97
Noter	101
Litteraturliste	102

Kapittel 4

Bruksbaserte tilnærminger til andrespråkslæring	107
<i>Ingvild Nistov, Hana Gustafsson og Teresa Cadierno</i>	
Innledning	107
Språksyn i bruksbasert lingvistikk (UBL)	108
Navigering i det bruksbaserte SLA-landskapet	111
Kognitiv-assosiativ andrespråkslæring – noen sentrale prinsipper	115
«What's in it for the teacher»?	121
Avslutning	124
Noter	125
Litteraturliste	126

Kapittel 5

Tverrspråkleg påverknad – status og trendar i norsk andrespråksforskning [133](#)

Ann-Kristin H. Gujord og Silje Ragnhildstveit

Innleiing	133
Ein kunnskapsstatus rundt sentrale spørsmål	136
Metodisk tilnærming	139
Tverrspråkleg påverknad i norsk andrespråksforskning 2006–2017	142
Trendar i norsk transferforskning	147
Avslutning	152
Notar	160
Litteraturliste	161

Kapittel 6

Eksplisitt og implisitt kunnskap, læring og undervisning [164](#)

Fra Krashens læring og tilegnelse til avveiningen mellom det eksplisitte og implisitte i moderne andrespråksopplæring

Marte Nordanger og Ingebjørg Tonne

Innledning	164
Utgangspunkt: Krashens skille mellom læring og tilegnelse	165
Eksplisitt og implisitt kunnskap om språk	166
Eksplisitt og implisitt læring	167
Læring og tilegnelse: to adskilte prosesser eller finnes det et grensesnitt («interface»)?	169
Eksplisitt og implisitt undervisning	173
Avslutning	183
Noter	184
Litteraturliste	185

Kapittel 7

Utvikling av ordforrådet på et andrespråk [190](#)

Anne Golden

Innledning	190
Betegnelser på ord og samlinger av ord	191
Utviklingen av ordforrådet	193
Førskolealder	194
Skolealder	198
Voksne	204
Avslutning	207
Noter	208
Litteraturliste	209

Kapittel 8

«Jeg vil helst snakke norsk på norsk»	214
--	------------

Valg og begrensning i andrespråksfonologi*Guri Bordal Steien*

Innledning	214
Talere, data og metode	216
Språkbiografier	216
Eksempler på språklige trekk	218
Valg	218
Målspråksnorm	218
Grad av S2-aksent	220
Begrensning	222
Muntlig språk og samhandling	222
Trekk ved norsk fonologi	224
Diskusjon	229
Konklusjon	230
Noter	230
Litteraturliste	231

Kapittel 9

Syntaks i norsk innlærerspråk: empiriske funn	235
--	------------

Bård Uri Jensen

Innledning	235
Innhold i kapitlet	235
Metode og litteraturgrunnlag	236
Om datagrunnlaget i studiene	237
Empiriske funn	238
Grunnleggende leddrekkefølge – SVO	238
V2-regelen eller subjekt/verbal-inversjon	239
Det-setninger	243
Subjektstvang	246
Klausal underordning	246
Passiv	249
Negasjon	250
Noen aspekter ved verb	251
Preposisjoner	251
Andre trekk	252
Talemålstrekk	253

Konklusjon	253
Noter	254
Litteraturliste	255

Kapittel 10

Kva er mellomspråk?	261
----------------------------------	-----

Gjensyn med eit sentralt omgrep i andrespråksforskinga

Ingvild Nistov og Marte Nordanger

Innleiing	261
Faghistorisk tilbakeblikk	262
Mellomspråksomgrepet – eit blikk på norske lærebøker	268
«Mellomspråk» i lys av nyare teoretiske tendensar	275
Avsluttande kommentar	282
Notar	284
Litteraturliste	285

Kapittel 11

Flerspråklige elever møter skolens tekstunivers	289
--	-----

Å utvikle litterasitet på andrespråket

Lise Iversen Kulbrandstad og Helle Pia Laursen

Innledning	289
Andrespråkslesere i det norske utdanningsløpet	292
Møtet med skrift på flere språk	293
Å bygge på elevenes språklige repertoar	293
Flerspråkligheit og metaspråklig innsikt	295
Flerspråkligheit, identitet og translingval remiksing	296
Skriftspråkstilsegnelse som sosialisering i fellesskapets litterasitetspraksiser	296
Lesing i møte med et nytt språk	297
Andrespråkslesing kan reflektere andrespråksutvikling – eksemplet Geraldine	298
«Det enkle syn på lesing» og andrespråkslesing	299
Møte med skolefagenes tekster	301
Forskning på lærebokspråket	301
Også fagtekster må leses mellom linjene	303
Avslutning	305
Litteraturliste	306

Kapittel 12**Metaspråklig bevissthet og andrespråkslæring i skolen** 311*Gunhild Tveit Randen og Anne Marit Vesteraas Danbolt*

Innledning 311

Perspektiver på flerspråklighet 312

Metaspråklig bevissthet: definisjon og terminologi 313

Metaspråklig bevissthet som studieobjekt: et forsøk på en opprydding 314

Studier av metaspråklig bevissthet hos flerspråklige elever 319

Metaspråklig bevissthet og multikompetanse 320

Metaspråklig bevissthet og andrespråksferdigheter 323

Klasseromsperspektiver på metaspråklig bevissthet 328

Avslutning 330

Litteraturliste 331

Kapittel 13**Andrespråksskriving på norsk: teksten, konteksten og skriveren** 336*Ingri Dommersnes Jølbo*

Innledning 336

Hva studerer vi når vi studerer andrespråksskriving? 337

Andrespråksteksten 341

Skrivekonteksten 344

Andrespråksskriveren 346

Didaktiske perspektiver på andrespråksskriving 349

Avslutning 350

Noter 351

Litteraturliste 351

Kapittel 14**Norsk som andrespråk = bokmål?** 356*Birgitte Fondevik og Hilde Osdal*

Innleiing 356

Situasjonsskildring 357

Datamaterialet 359

Val av målform – teoretiske perspektiv 360

Val av målform – kva erfaringar har dei ulike aktørane? 364

Nynorskopplæring og målform i nynorskkommunane 364

Kven tek avgjerdene om målform? 365

Argumentasjon for val av målform i vaksenopplæringa 366

Lærarar med lang undervisningserfaring i nynorsk – vurderingar 367

Vaksne innvandrere – tanker om og erfaringer med målform	368
Bokmål er best	368
Nynorsk er best	369
Innvandrere i møte med det norske språkmangfoldet – ei drøfting	370
Haldningar til dei to målformene hos informantane	371
Haldningar til opplæringsmålform i lokalbefolkninga	372
Nynorsk som det markerte språket	373
Haldningar til val av målform hos lærarane i vaksenopplæringa	375
Sluttord	376
Notar	377
Litteraturliste	377

Kapittel 15

Læringsorientert vurdering – prøver med læring som mål	379
<i>Cecilie Hamnes Carlsen</i>	
Innledning	379
<i>Vurdering av læring som vurdering for læring</i>	380
Læringsorientert vurdering	381
Krav til en god prøve	383
Validitet – måler prøven det den skal måle?	383
Reliabilitet – måler prøven stabilt og rettferdig?	386
Washback – har prøven positive konsekvenser for læring og undervisning?	387
Norskprøven for voksne innvandrere – en læringsorientert sluttprøve	388
Arbeidet med å heve testkompetansen (test literacy) blant lærerne	390
Lærernes oppfatning og bruk av <i>Norskprøven</i> for å fremme læring	394
Avslutning	398
Noter	400
Litteraturliste	400

Kapittel 16

Perspektiver på testing av flerspråklige barns lesing på et andrespråk	404
<i>Marte Monsen og Lars Holm</i>	
Innledning	404
Meningskonstruksjoner i testprosessen	405
Differensieringsprosesser	406
Avpersonalisering gjennom kategorisering	406
Validitet	408
Etikk og verdier	409
Bias	410

Test som lokal meningskonstruksjon i Norge og Danmark	411
Formelle og uformelle konstruksjoner av dyktighet	416
«Teaching to the test»	417
Konklusjon og diskusjon	418
Noter	419
Litteraturliste	419

Kapittel 17

ASK – et elektronisk innlærerkorpus til bruk i andrespråksforskning	422
<i>Silje Ragnhildstveit</i>	
Innledning	422
Hva er et elektronisk innlærerkorpus?	423
Plassering av elektroniske innlærerkorpus på kartet over ulike datatyper ...	424
Utviklingen av elektroniske innlærerkorpus	425
Korpus typologi for elektroniske innlærerkorpus	426
Korpuslingvistikk – metode eller teori?	426
ASK – Norsk andrespråkskorpus	427
ASK i et internasjonalt perspektiv	432
Grunner til å bruke ASK	433
Generelle tips til bruk av ASK-korpuset	436
Avslutning	439
Noter	445
Litteraturliste	445

Kapittel 18

Er resultatet gyldig?	449
Noen utfordringer ved bruk av kvantitative metoder i andrespråksforskning	
<i>Bård Uri Jensen</i>	
Innledning	449
Kvantitative/statistiske analyser	451
Enkle hypotesetester	451
Datamodellering med flere forklaringsvariabler	453
Samvarierende forklaringsvariabler	455
Vanskelige data	456
Forholdstall	456
Lavfrekvente fenomener og glisne data	457

Premisser	459
Normalitet	459
Gruppevis feilrate	460
Uavhengige observasjoner	461
Avslutning	464
Anbefalt litteratur	464
Litteraturliste	465
Forfatteromtaler	467
Stikkord	473

Innleiing

Ann-Kristin H. Gujord, Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studium, Universitetet i Bergen og **Gunhild Tveit Randen**, Institutt for humanistiske fag, Høgskolen i Innlandet

Noreg har vorte eit fleirspråkleg og fleirkulturelt samfunn, og vi finn eit stort språkleg mangfald på dei fleste arenaer i samfunnet. Dette inneber at mange nordmenn ikkje har norsk som sitt førstespråk, men lærer norsk etter at eitt eller fleire andre språk er etablerte. Det er framleis eit stort behov for å utvikle meir kunnskap om korleis denne gruppa språkbrukarar utviklar og lærer norsk i Noreg, og korleis ein gjennom undervisning kan støtte språklæringa. Vi har laga denne boka i lag med mange kollegaer for å løfte fram – på norsk – ein del av kunnskapen vi har om læring og utvikling av eit andrespråk generelt og norsk som andrespråk spesielt. Vi ønskjer slik å gi ei framstilling av sentrale tema i faget norsk som andrespråk og å plassere den norske forskinga i eit internasjonalt landskap. Målgruppa er lærarar i norsk som andrespråk og i norskfaget, studentar i norsk som andrespråk eller andrespråkspedagogikk og andre emne relaterte til det fleirspråklege eller norskfaglege, og forskarar interesserte i andrespråksrelaterte spørsmål.

Fagområdet norsk som andrespråk er relativt nytt og har utvikla seg sakte, men sikkert som undervisningsfag sidan innvandringa til Noreg tok til å auke utover på 60-talet, og som forskingsområde sidan 80-talet. I dag er norsk som andrespråk etablert som eige forskingsfelt og som studiefag ved norske universitet og høgskular. Internasjonalt er fagfeltet ein del av forskingsfeltet *Second Language Acquisition* (SLA). Sentrale forskarar på det internasjonale fagområdet, omtala som The Douglas Fir Group, beskriv tre hovudmål for andrespråksforskinga. Dei rettar merksemda mot at forskinga for det første forsøker å forstå korleis små barn, barn i skulealder, ungdomar og vaksne lærer og brukar eit nytt språk, for det andre forsøker å beskrive og forklare prosessen og utfallet av han og for det tredje

forsøker å identifisere og beskrive språklege og ikkje-språklege faktorar som påverkar både prosessen og utfallet, til dømes prosessar relaterte til opplæringa (The Douglas Fir Group, 2016, s. 19). Prosessen det blir vist til i denne beskrivinga, er ikkje *ein* prosess, men fleire ulike prosessar som skjer samstundes, og der fleire ulike typar faktorar samhandlar med kvarandre. Det er snakk om kognitive prosessar, språklege prosessar og sosiale prosessar (Wong-Fillmore, 1991) som er knytte til både individuelle og kollektive faktorar. Denne boka inneheld kapittel som kastar lys over aspekt ved alle desse delane, og mange kapittel har element frå fleire av dei nemnde prosessane. Somme av artiklane prøver å forstå andrespråkslæringsprosessen, eller delar av han, ut frå eitt eller fleire teoretiske perspektiv, og somme artiklar beskriv korleis innlærarar i ulike aldrar utviklar norsk som andrespråk innanfor forskjellige område i språket. Somme artiklar ser nærare på enkeltfenomen eller enkeltfaktorar, og somme diskuterer korleis ein gjennom didaktiske praksisar kan støtte og forstå andrespråkslæringa til barn, ungdom eller vaksne. I tillegg rommar denne boka også artiklar som fokuserer på metodiske perspektiv ved sjølve forskinga. I boka har vi ordna kapitla etter kva for føremål dei har, og vi kan rekne med fire ulike typar føremål. Dei første kapitla gjer greie for korleis ein kan forstå andrespråkslæring ut frå eitt eller fleire ulike teoretiske perspektiv. Deretter følgjer kapittel som tek føre seg korleis eit særskilt språkområde veks fram i andrespråket, og forskinga i Noreg på det området. I den tredje bolken har vi samla kapittel som har eit didaktisk fokus, og til slutt kjem kapittel som diskuterer metodebruk i norsk andrespråksforskning. Føremåla er delvis overlappende og fleire av artiklane kunne vore plasserte i meir enn ein del av boka.

Dei seks første kapitla i boka har tyngdepunktet i eitt eller fleire teoretiske perspektiv eller presenterer eit fenomen i læringa av eit andrespråk. Denne delen opnar med ei teoretisk oversikt over det internasjonale forskingsfeltet av Lars Anders Kulbrandstad og Else Ryen i kapittel 1 «Hvordan læres et andrespråk?». Forfattarane skil mellom tre hovudretningar, behaviorisme, kognitivism og sosiokulturalisme. Den første, behaviorisme, har lita tilslutning i dag. Dei aller fleste tilnærmingar plasserer seg innanfor ei kognitivistisk eller ei sosiokulturell forståingsramme. Som forfattarane gjer greie for, er spennet innanfor kognitivismen og sosiokulturalismen stort og omfattar tilnærmingar som har ulike svar på grunnleggjande spørsmål, til dømes dei generativt orienterte og dei bruksbaserte, som begge er rekna inn under kognitivismen. Forfattarane går særleg inn på fem sentrale tema i forskinga og viser korleis desse vert handsama og forstått innanfor ulike teoretiske perspektiv. Kulbrandstad og Ryens kapittel

bidreg ikkje berre til å rydde opp i det teoretiske landskapet. Gjennomgangen deira samlar også sentrale innsikter om læring og utvikling av eit andrespråk.

I kapittel 2 «Generativ grammatikk og andrespråkstilegnelse» zoomar Guro Busterud inn på den generative tilnærminga. Den generative andrespråksforskinga spring ut frå fagfeltet generativ grammatikk, som legg visse føringar for korleis ein innanfor denne forståingsramma studerer andrespråksinnlæring og tolkar observasjonane. Busterud tek føre seg heilt grunnleggjande spørsmål i denne forskingslina, som spørsmålet om det er mogleg for andrespråksinnlærarar å tileigne seg struktur i andrespråket som dei ikkje møter gjennom innputt, og om og i kva grad høvesvis universalgrammatikk og førstespråket spelar ei rolle i andrespråkstileigninga. Eit trekk ved utviklinga innanfor den generative andrespråksforskinga er framveksten av sofistikerte og spesialiserte teoriar, og Busterud går grundig inn i ei rekkje av desse. I tillegg til å gi ei oppdatert oversikt over den generativt orienterte andrespråksforskinga viser Busterud korleis denne tilnærminga har bidrege med viktig innsikt til andrespråksfeltet generelt.

Sosiolingvistisk og sosiokulturell forskning blir tematisert i kapittel 3 av Bente Ailin Svendsen. Svendsen gjer først greie for sentrale trekk innanfor sosiokulturell andrespråkslingvistikkk ved å fokusere på tre hovudretningar, den variasjonistiske, den interaksjonelle og den neo-vygotskijanske, og ho peikar på korleis desse retningane varierer i synet på språklæring ved å sjå det som ein hovudsakleg sosial prosess eller som ein individuell kognitiv prosess. Mykje av den sosiokulturelle andrespråksforskinga kan relaterast til undervisningssamanhengar. Svendsen gir vidare døme på kva relevans denne forskinga har for ulike didaktiske praksisar når det gjeld til dømes samtalar og vurdering. Avslutningsvis argumenterer Svendsen for at den sosiokulturelle andrespråkslingvistikken har potensial til å imøtekomme kritikken mot andrespråksfeltet om at ein i for stor grad nyttar innføddlik kompetanse som norm i studiet av andrespråkslæring.

I kapittel 4 «Bruksbaserte tilnærminger til andrespråkslæring» gir Ingvild Nistov, Hana Gustafsson og Teresa Cadierno eit overblikk over ulike tilnærmingar til andrespråkslæring som går under omgrepet bruksbaserte tilnærminger, eit læringssyn som tek utgangspunkt i at ein først og fremst lærer grammatikk ved språkleg erfaring. Kapittelet tek føre seg relevant internasjonal forskning på området og diskuterer kva didaktiske konsekvensar dette læringssynet kan ha for andrespråksundervisninga. Den bruksbaserte tilnærminga representerer ei nyorientering i andrespråksforskinga, og forfattarane viser korleis denne tilnærminga utfordrar sentrale prinsipp for språklæring innanfor det tradisjonelle synet på andrespråkslæring.

I denne første bolken, som har hovudfokus på andrespråkslæring, har vi også plassert kapittel som ser nærare på fenomen som har vore sentrale i forskinga. I kapittel 5 «Tverrspråkleg påverknad – status og trendar i norsk andrespråksforskning» gir Ann-Kristin H. Gujord og Silje Ragnhildstveit ei oppdatert oversikt over kva vi i dag veit om korleis tverrspråkleg påverknad kan kome til uttrykk i andrespråksutvikling, korleis han kan verke innanfor ulike område i språket, og korleis han kan oppdagast. Forfattarane gjer også greie for trendar i den norske andrespråksforskninga basert på innsamla data over 53 norske studiar av transfer, inkludert master- og hovudfagsundersøkingar, og peikar på område der den norske transferforskninga bør utviklast vidare.

Medviten og umedviten kunnskap er temaet for kapittelet til Marte Nordanger og Ingebjørg Tonne. I kapittel 6 «Eksplisitt og implisitt kunnskap, læring og undervisning» tek dei utgangspunkt i Krashens skilje mellom læring og tileigning, og rettar merksemda mot korleis denne distinksjonen har utvikla seg fram mot den moderne forståinga av implisitt og eksplisitt kunnskap og læring. Forfattarane peikar på at medan tradisjonell andrespråksundervisning ofte har handsama eksplisitt kunnskap om språk som eit mål i seg sjølv, har meir kommunikativt orienterte tilnærmingar avvist eksplisitt språkkunnskap som tenleg for andrespråkslæringa. Nordanger og Tonnes forskingsgjennomgang viser eit meir samansett bilete av samanhengane mellom implisitt og eksplisitt kunnskap, og dei etterlyser difor undervisningspraksisar som tek høgde for utvikling av begge kunnskapstypene og at overføring mellom implisitt og eksplisitt kunnskap er mogleg.

Dei neste kapitla i boka omhandlar innlæringa av bestemte trekk eller område i andrespråket. Ordkunnskap er ein heilt sentral del av språkkompetansen. Eit rikt ordforråd på andrespråket er avgjerande for dei munnlege ferdigheitene, for utviklinga av tidleg lesing og skrivning og for utviklinga av akademiske ferdigheiter seinare i livet. Dette aspektet ved andrespråksutviklinga er vigd eit eige kapittel skrive av Anne Golden. I kapittel 7 «Utvikling av ordforråd på et andrespråk» gjer ho greie for ordlæring innanfor tre ulike periodar i livet: førskulealder, barne- og ungdomsalder og vaksen alder. Med utgangspunkt i nyare forskning viser ho korleis ordforrådsutviklinga er ein kompleks prosess der forløpet og utfallet er avhengig av ei rekkje ulike faktorar som alder, språkleg og kulturell erfaringsbakgrunn, tilgang til andrespråket eller innputt og haldningar.

I kapittel 8 med tittelen «*Jeg vil helst snakke norsk på norsk*», diskuterer Guri Bordal Steien fonologiinnlæring på ein annan måte enn det som har vore gjort før. Innlæringa av fonologiske trekk i norsk som andrespråk blir diskutert ut frå

to omgrep, 'valg' og 'begrensning'. Omgrepet 'valg' representerer ein ny innfalls-vinkel til studiet av innlæring av fonologi og viser til dei vala innlærarane, med-vite eller ei, gjer i høve til korleis dei ønskjer å høyrast ut på norsk, der til dømes enkelte innlærarar ønskjer å halde på ein aksent av omsyn til sin eigen identitet. Omgrepet 'begrensning' dreier seg om utfordringar innlærarane møter på når dei lærer fonologien i andrespråket, som til dømes lydmønster, og representerer i større grad ein meir tradisjonell måte å tilnærme seg innlæring av fonologi på. Omgrepa 'valg' og 'begrensning' blir rikt illustrerte med språkbiografiar frå ei gruppe (tidlegare) flyktningar frå Den demokratiske republikken Kongo.

I kapittel 9 «Syntaks i norsk innlærerspråk» gjer Bård Uri Jensen greie for norske studiar av syntaksinnlæring i norsk. Oppsummeringa hans viser at syntaks i relativt liten grad er studert innan norsk andrespråksforskning, og at denne forskinga først og fremst går føre seg som mindre, isolerte studiar. Det er særleg V2-regelen, det-setningar, subjektstvang og negasjonsplassering som har vore granska i forskinga Jensen tek føre seg. Kunnskapen vi har om desse fenomena, er i all hovudsak henta ut frå tverrsnittsstudiar som baserer seg på skriftlege produksjonsdata. Jensen er atterhalden med å trekkje generelle slutningar om innlæring av syntaks i norsk som andrespråk, noko som mellom anna har å gjere med at det empiriske grunnlaget ikkje er stort nok eller ikkje er handsama på ein måte som gjer det mogleg. Jensens kapittel viser at syntaks er eit område der det er trong for fleire syntaksstudiar – og gjerne innanfor større prosjekt.

I norsk kontekst har andrespråksforskninga alltid hatt ein nær samanheng med andrespråksundervisning og opplæring av personar med norsk som andrespråk. Seks kapittel fokuserer på vilkår og praksisar i opplæringa, medan eit sjuande, det aller første i denne bolken, også har eit faghistorisk perspektiv. I kapittel 10 «Kva er mellomspråk?» gir Ingvild Nistov og Marte Nordanger først eit faghistorisk tilbakeblikk på mellomspråk og ser korleis det faglege fundamentet som mellomspråksteorien er bygd på, har prega andrespråksforskninga frå 70-talet og fram til i dag. Deretter tek dei føre seg ulike norske læreverk i norsk som andrespråk og diskuterer korleis desse definerer og operasjonaliserer mellomspråksomgrepet i dag. I lys av desse diskusjonane stiller forfattarane spørsmål ved om mellomspråket bør sjåast i eit nytt lys ut frå notidige teoretiske tendensar, og dei etterlyser ei rekonseptualisering av mellomspråksomgrepet.

Kapittel 11 «Flerspråklige elever møter skolens tekstunivers», skrive av Lise Iversen Kulbrandstad og Helle Pia Laursen, rettar merksemda mot andrespråks-elevar i klasserommet og utforskar korleis forholdet mellom elevane sine språklege ressursar og språket i skulen påverkar lesinga til elevane. Ved å gå inn i

ulike norske og nordiske forskingsprosjekt frå 90-talet og fram til i dag viser dei korleis kognitive, sosiokulturelle og sosiosemiotiske perspektiv på andrespråkslæring har vore brukte for å forstå og gjere greie for korleis fleirspråklege elevar møter tekstuniverset i skulen. Forfattarane argumenterer for at desse perspektiva saman med teoriar om andrespråkslæring og fleirspråklegheit bidreg til å forstå den faglege kompleksiteten relatert til fleirspråklege elevar si lesing i skulen. Eit sentralt poeng i kapittelet er kor viktige førstespråket til elevane, og andre tidlegare tileigna språkferdigheiter, er når ein skal lære å lese på eit andrespråk.

I kapittel 12 «Metaspråklig bevissthet og andrespråkslæring i skolen» rettar Gunhild Tveit Randen og Anne Marit Vesteraas Danbolt merksemda mot ulike forståingar og definisjonar av metaspråkleg medvit, og diskuterer kva for forståingar av metaspråkleg medvit som kan være tenlege i studiar av medvit hos fleirspråklege elevar. Med utgangspunkt i nordiske studiar utforskar dei kva samanhengar det er mellom språkleg medvit og andrespråkslæring, og kva funksjon språkleg medvit kan ha i læring av eit nytt språk. Forfattarane viser til fleire døme på korleis metaspråkleg medvit kan vere ein nyttig reiskap i andrespråkslæringa dersom eleven får høve til å rette merksemda mot samanhengane mellom ulike språk. Didaktiske praksisar der det blir lagt til rette for språksamanlikning, kan også bidra til at elevane kan nytte førstespråket sitt som ein ressurs i andrespråkslæringa.

Ingri Jølbos kapittel 13 «Andrespråksskriving på norsk: teksten, konteksten og skriveren» gjer greie for korleis forskingsfeltet andrespråksskriving har endra seg frå hovudsakleg å fokusere på andrespråksteksten til ei retning der også konteksten for skrivinga og sjølv andrespråksskrivaren blir sett som ein viktig del av skrivinga. Ved å sjå på samanhengar mellom desse tre kategoriane rettar Jølbo merksemda mot andrespråksskriving som ein kompleks og samansett prosess. Ho argumenterer for at ein vanskeleg kan forstå andrespråksskriving om ein ikkje tek høgde for skrivaren sine individuelle føresetnader, som identitet og aktørskap, og tek til orde for ei meir mangfaldig tilnærming til andrespråksskriving.

I kapittel 14 «Norsk som andrespråk = bokmål?» går Birgitte Fondevik og Hilde Osdal inn ein diskusjon om opplæringsspråk i vaksenopplæringa, som har vore aktualisert dei siste åra, mellom anna gjennom kampanjen NyNorsk av Noregs Mållag. Dette er eit område det er forska lite på, og der vi framleis ikkje har mykje empiri å byggje på. I dette kapittelet samlar forfattarane det vi veit. Dei gir ei beskriving av utviklinga av val av målform i vaksenopplæringa og eit bilete av situasjonen i dag. Situasjonsbeskrivinga byggjer på fleire spørje-